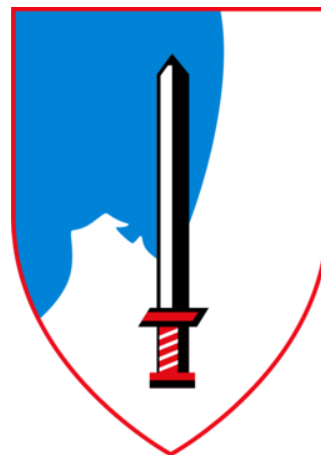

הקשר בחטיבה 188

במלחמת יום הכיפורים

עבודת מורשת השלמה קרבית 009

צוות מבצע:

צוערת שקד שלג

צוער נמרוד טיחובר

מנחים:

ד"ר אל"מ במיל' חנן שי

סרן במיל' אבנר עומרי

סגל:

רס"ן עידן נעים

סגן עידו אורפייג

תאריך: 02/07/2024

הקדמה

אנו צוערי השלמה קרבית של קורס קציני הקשר, קיבלנו עלינו את משימת כתיבת העבודה ממרכז המורשת של חיל הקשר והתקשוב ביהוד.

נושא העבודה הנבחר הוא:

פלוגת הקשר של "חטיבה 188" במלחמת יום הכיפורים

בסימן חמישים שנה למלחמת יום הכיפורים

מנחי העבודה הינם: אל"מ במיל' חנן שי, קצין הקשר של חט' 188 דאז וסרן במיל' אבנר עומרי, סגן קשר"ח דאז.

נפגשנו עימם לראשונה בחודש אפריל 2024.

מתחילת העבודה עם המנחים, עלה הדגש למונח 'מורשת'.

לאחר שיח מעמיק הגענו להבנה כיצד עלינו לבטא את מורשת התקשוב של חטיבה 188 על מנת להציגה כראוי. מרגע זה ואילך, חקרנו בנושא מלחמת יום הכיפורים ופלח"ק 358 בפרט. קראנו, חיפשנו אחר מקורות מידע כגון אתרי הנצחה וראיינו מספר גורמים אשר נכחו בלחימה. אנחנו שמחים ומודים, על ההזדמנות שנפלה בחלקנו, לקחת חלק בעבודת מורשת זו.

זכינו במהלך העבודה להיפגש ולדבר עם אנשים בעלי ניסיון רב בתחום הקשר ומעבר לו, לראיין אנשים שלחמו במלחמת יום הכיפורים ולשמוע ממקור ראשון על המלחמה ששינתה רבות את פניה של מדינת ישראל. על כך אנו גאים, לקחת חלק קטן אך משמעותי, בהנצחת המורשת של החטיבה המפוארת הזו ועל פלוגת הקשר המיוחדת שלה.

בתור קצינים לעתיד, עבודה זו נגעה בנו אישית ולימדה אותנו רבות אודות תכונותיו של מנהיג באופן כללי וכקצין קשר בפרט - כיצד יש להתנהל בשגרה ובעת לחימה.

ברצוננו להודות לכל העוסקים בכתיבת עבודת המורשת.

תחילה נודה למנחי העבודה אל"מ במיל' חנן שי וסרן במיל' אבנר עומרי. אנו מודים על הנכונות לתרום כל פיסת מידע על מורשת פלח"ק 358 וסיפורי הגבורה מתחילת הלחימה ועד סופה.

הייתה לנו הזכות להקשיב וללמוד על מורשת הקשר של החטיבה ממקור ראשון. תודה רבה לעמותה להנצחת חילי הקשר והתקשוב, אשר מהווה בסיס ערכי לחיל ועזרה לנו בתהליך כתיבת העבודה.

ותודה מיוחדת לסגל ענף המפקדים של בה"ד 7, אשר בחר בנו לעסוק בעבודה חשובה זו.

תוכן עניינים

הקדמה.....	עמ' 3
תוכן עניינים.....	עמ' 4
מבוא.....	עמ' 5
פרק א: רקע מדיני וצבאי למלחמת יום הכיפורים.....	עמ' 6
פרק ב: היום שלפני - השגרה בפלח"ק 358.....	עמ' 8
פרק ג: פרוץ המלחמה ורצף האירועים בחטיבה 188.....	עמ' 10
פרק ד: הקשר בראי המפקד הלוחם - שמוליק יכין.....	עמ' 14
פרק ה: מור"ק אלחוטן מח"ט 188 - יוסי גביראלי.....	עמ' 19
פרק ו: הלחימה במובלעת.....	עמ' 23
מורשת - לקחים פרקטיים מפי מנחי העבודה.....	עמ' 25
מורשת- לקחי הצוערים.....	ע"מ 27
סיכום.....	עמ' 29
חיל הקשר בשנת 1973.....	עמ' 30
תמונות.....	עמ' 42
מקורות.....	עמ' 44

מבוא

סיפורה של חטיבה 188 כמעט ונשכח, הן משום שנתפסה כזו שבשטחה אירעה הפריצה והן משום שכמעט ולא נותר מי שיספר את סיפורה, שכן רבים מקציניה הבכירים נהרגו במלחמה. בשנים האחרונות חל שינוי וותיקי החטיבה החלו מספרים את סיפורם.

לאור שינוי הפאזה, נפלה בחלקנו הזכות ללמוד, לכתוב ולערוך את סיפורו ומורשתו של מערך הקשר של המפקדים והחיילים בפלח"ק¹ 358 בחטיבת השריון 188 לפני ובמהלך מלחמת יום הכיפורים, אוקטובר 1973.

את ההכנות ואת מה שקדם למלחמה, את תיאור התהליכים, לפני ותוך כדי לחימה באזור רמת הגולן. את הפרטים והמידע שמענו מפי מנחי עבודת המורשת שהיו בעלי התפקידים המרכזיים במערך הקשר של חטיבת 188 במלחמת יום הכיפורים, מפקדים נוספים בפלח"ק וחיילים בפלוגה עצמה: הקשר"ח² - אל"מ³ במיל' חנן שי, סגן הקשר"ח - סרן במיל' אבנר עומרי, הטכנאי הראשי - רנ"ג⁴ ישראל פרמון ואלחוטן - יוסי גבריאלי.

עבודה זו מציגה לקורא מספר אירועים מרכזיים מהלחימה: הרקע המקדים למתקפת הפתע בחזית סוריה – רמת הגולן והחרמון, קרבות החטיבה, כשירותו ומוכנותו של מערך הקשר לחימה, בדגש על הפלח"ק 358 ואמצעי הקשר אשר עמדו לרשות החטיבה. כמו כן, את הקשר בחטיבת השריון בשלבי הלחימה: הבלימה, המגנה, והשהייה במובלעת בסוריה⁵. כל זאת מתוך ראייתם האישית של אנשי הקשר בעת לחימה אינטנסיבית וצפופה. בנוסף, תוכלו למצוא בסוף הספר פרק אותנטי המתאר את מכשירי הקשר מאותה תקופה.

מתוך השיחות והראיונות של כלל המשתתפים בעבודה זו למדנו רבות על תפקידו של קצין הקשר ומה אחריות זו דורשת, תוך הבנת האתגרים אותם פוגש קצין הקשר במלחמה ואחריה.

1 פלח"ק- פלוגת חיל קשר. הפלוגה כפופה מקצועית לחיל התקשוב ואחראית לכל תחום הקשר, האלקטרוניקה, התקשורת, הצי"ד והמחשוב בחטיבה

2 קשר"ח- קצין קשר חטיבה

3 אל"מ- אלוף משנה

4 רנ"ג- רב נגד

5 המובלעת הסורית – טריטוריה סורית בצפון רמה"ג שנכבשה על ידי צה"ל במלחמת יוה"כ והוחזרה במסגרת הסכם הפסקת האש במאי 1974

פרק א

רקע מדיני וצבאי למלחמת יום הכיפורים

מלחמת יום הכיפורים, שפרצה בשישה באוקטובר 1973, הייתה התגובה הערבית לניצחון הישראלי במלחמת ששת הימים. בהיותה התשובה הכלל ערבית, השתתפו בה, מלבד צבאות סוריה ומצרים, גם יחידות צבאיות ממדינות ערביות נוספות בהן ירדן, עיראק, מרוקו, לוב ואחורות.

המלחמה הייתה חלק מתהליך בן מספר שנים אותו עברו מדינות ערב ובראשן סוריה ומצרים, לאחר מפלת 1967. תהליך זה, שסופו החתימה על הסכמי השלום עם מצרים בשנת 1979, נועד לשנות את המצב במזרח התיכון, לא בדרך של השמדת ישראל, אלא בדרך של קביעת עובדות בשטח, באופן שיביא לשינויים באזור ובדעת הקהל העולמית.

מלחמת יום הכיפורים פרצה לאחר מלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה. תום מלחמת ששת הימים הביאה איתה תחושת ביטחון ואופוריה עקב הניצחון החרוץ של ישראל מול מדינות ערב. ממשלת ישראל, שבראשה גולדה מאיר, הניחה שוויתור על השטחים שנכבשו במהלך המלחמה זה צעד לא נכון בוודאי שלא בתנאים שהציבו מדינות ערב. עמדה זו באה לידי ביטוי במיוחד לאחר מלחמת ההתשה שבה תחושות הביטחון והאופוריה בפן הצבאי והמדיני גברו עוד יותר. ימים ספורים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים, גולדה מאיר, שהייתה אז ראש ממשלת ישראל, אמרה: "מצבנו מעולם לא היה טוב יותר".

מנגד לתחושות האופוריה ששררה בקרב ישראל, התבשלו תחושות תבוסה והשפלה בקרב ארצות ערב השכנות עקב השטחים שאיבדו במלחמות. אותן תחושות ליוו ופגעו בכבוד מנהיגי ארצות ערב אשר לא הסכימו לקיומה הלגיטימי של מדינת ישראל.

מנהיגי מדינות ערב הגיעו למסקנה כי יש לכבוש מחדש את אותם שטחים שאיבדו במלחמה. 'אנואר סאדאת', שהיה אז נשיא מצרים, היה נחוש לבצע מהלך צבאי על מנת להחזיר את השטחים ושכנע את הסורים להשתתף במהלך שלו. תכניתו הייתה לבצע מהלך בסיני שיזעזע את ישראל. ולכן, הורה למפקדי צבאו להכין תוכניות אופרטיביות לכיבוש סיני.

במאי 1973 הגיעו ידיעות על כוונות מלחמה מצד המצרים וכתוצאה מכך הוחלט על צעדי כוננות (שבמסגרתם גייסו מילואים), אך הם בוטלו עקב שקט בגבולות.

בספטמבר 1973 התפתחו קרבות אוויריים מול הסורים באזור רצועת החוף הסורית שבמהלכם 12 מטוסים סוריים ומטוס ישראלי אחד נפלו. בעקבות כך, בערב ראש השנה תוגברו כוחות השריון והארטילריה⁶ ברמת הגולן על בסיס כוחות סדירים. בין ה-4 באוקטובר 1973 התקבל מידע על יציאת משפחות היועצים הסובייטים ממצרים ומסוריה, דבר שהדליק נורת אזהרה בקרב אנשי המודיעין, ובצה"ל הוכרזה כוננות שבעקבותיה רמת הגולן וסיני תוגברו בכל כוחות השריון והארטילריה הסדירים.

ב 6 באוקטובר 1973 הגיעה הידיעה שצפויה לפרוץ מלחמה בשתי החזיתות בשעה 18:00. הרמטכ"ל⁷ דאז, דוד אלעזר, העלה דרישה להתקפה מקדימה וגיוס כוחות מילואים אך דרישתו לא אושרה.

המלחמה התחילה ביום הכיפורים בשעה 14:00, בהתקפה מתואמת של צבאות מצרים וסוריה.

הצבא הסורי, שתכנן לכבוש את רמת הגולן תוך 24 שעות, כלל בקו הראשון שלוש דיביזיות⁸ חי"ר⁹ ממוכן (שבכל אחת מהן כ-220 טנקים) ושתי דיביזיות שריון בעורף, כ-1200 קני ארטילריה, מערך טק"א¹⁰ צפוף וכ-300 מטוסי קרב. מולו עמדו כוחות סדירים של צה"ל בהיקף חטיבה מרחבית עם שני גדודי חי"ר במוצבים ושתי חטיבות שריון, חטיבה 7 וחטיבה 188, עם 177 טנקים ו-44 קני ארטילריה.

⁶ ארטילריה- כלל כלי הנשק לטווח בינוני וארוך

⁷ רמטכ"ל- ראש מטה כללי

⁸ דיביזיות- אוגדה

⁹ חי"ר- חיל רגלים

¹⁰ טק"א- טיל קרקע אוויר

פרק ב

היום שלפני - השגרה בפלחי"ק 358

בין מלחמת ההתשה למלחמת יום הכיפורים התנהלו מבצעים רבים של צה"ל מול מדינות ערב. השגרה הייתה הגנה על רמת הגולן שבמהלכה היו ימי קרבות שנקראו "קפיטל"¹¹. אלו היו ימים בתקופת החורף בהם התנהל ירי הדדי בין ישראל לצבא הסורי. לאותם ימי קרבות הייתה השפעה כיוון שהיוו הכנה ותרגול מצוינים ללחימה. לאותם ימי קרבות הייתה השפעה כיוון שכשהגיע מידע מודיעיני להיערך למלחמה, עמדו לנגד עיני הלוחמים אותם ימי הקרבות, אותם ימי "קפיטל".

תרגול מהותי נוסף למלחמה היה "תרגיל תבור". תרגיל תבור התקיים ביולי ולקח כשבוע בדרום רמת הגולן. מטרתו הייתה לדמות התקפה של החטיבה על סוריה.

בכל פלוגת טנקים הייתה חוליה טכנית פלוגתית שמנתה אנשי חימוש וטכנאי קשר. ישראל פרמון שהיה אז הטכנאי הראשי בפלחי"ק 358 סיפר לנו על השגרה בפלחי"ק שהייתה שגרה של אחזקה מונעת, זאת אומרת, שהם היו מטפלים בציוד על בסיס שבועי ובכך מונעים תקלות מהותיות בעתיד. מידי שבוע ביום ראשון היה יוצא ממפקדת החטיבה נ"נ¹² עם שני טכנאים 21 מקמ"ש¹³, כובעי שריונאי וחלקי חילוף נוספים לקשר פנים. החטיבה מנתה 2 גדודים סדירים גדוד 53 וגדוד 74 וגדוד 39 שהיה גדוד מילואים שהימ"ח¹⁴ שלו היה במחנה ירדן שבו היו ההשלמות של החטיבה. התחזוקה בגדוד הייתה על בסיס טכנאי קשר ומשק קשר בכל פלוגה. במפקדת הגדוד היה טכנאי ומשק ציוד, וכל ציוד שנמצא לקוי הוחלף/ תוקן בסבבים של הנ"ח בחטיבה (כפי שנאמר לעיל, בכל יום ראשון).

רמת התחזוקה בגדוד הייתה דרג א', בחטיבה הייתה מעבדה בדרג תיקונים ב', מכשיר שהיה מקולקל והיה זקוק לתיקון דרג ג' פונה לבצ"פ¹⁵ והציוד הוחלף בשיטת "ראש בראש". הייתה גם תוכנית עבודה שנתית שכל מכשירי קשר/ ציוד קשר צריך לעבור בדיקות דרג ב' במעבדה הניחת בחטיבה או באמצעות מעבדה ניידת שהסתובב בין הגדודים והימ"ח במחנה ירדן.

¹¹ קפיטל- ימי קרב של חילופי אש בין הסורים לכוחותינו

¹² נ"נ- נושא נשק

¹³ מקמ"ש- מקלט משדר

¹⁴ ימ"ח- יחידת מחסני חירום

¹⁵ בצ"פ- בסיס ציוד קשר פיקודי

מעבר לבדיקות התוך יחידתיות שביצע פלח"ק 358, בוצעו גם ביקורות לכלל פלוגות הקשר בצה"ל. אחת מהן היא ביקורת חי"ק¹⁶, שהיא הביקורת הכי מקיפה שיש לצה"ל שעורכת כשבוע ומתעסקת הן בהיבט הטכני, תקינות הציוד והן בהיבט המנהלה האפסנאית. הביקורות היו בשני אופנים, ביקורת מתוכננת וביקורת פתע. ביקורת הפתע הייתה עם התראה של 48 שעות לכל היותר כך שלא מתאפשר לתקן ליקויים קיימים ולכן היא נחשבת לביקורת שיותר מעידה על מצב התחזוקה האמיתי ללא הכנות מקדימות. מפקדי הפלח"ק מספרים שהיו אז במקום הראשון והפלח"ק קיבל את הציון הגבוה ביותר בצה"ל לאותה תקופה מבחינת רמת המקצועיות של חיילי הפלח"ק, חנן התמיד לעשות לחייליו שיעורים בנושאים רלוונטיים ללחימה או לשגרה כגון שיעורים על מכשירי קשר, מבנה יחידות, הוראות קשר, לעיתים אפילו על צוות קרב וכדומה. בכך דאג למשמעת המקצועית ולרמת הידע והתפקוד שלהם.

¹⁶ חי"ק- חייל קשר

פרק ג

פרוץ המלחמה ורצף האירועים בחטיבה 188

את מורשת הקרב הזו שמענו מפיו של ד"ר חנן שי שהיה באותה תקופה קשר"ח 188.

פרוץ המלחמה

בראש השנה החטיבה הייתה בכוננות- ימי ה"קפיטל" והשיא מגיע בערב יום כיפור. בבוקר יום כיפור התקבלה הודעה שהיום תפרוץ מלחמה בשעה 18:00 ומתחילה כוננות גבוה בלי לדעת מה סדר הגודל של המלחמה. בשעה 14:00 מטוסים סורים חלפו ומתחילים להגיע דיווחים מהכוחות בשטח על ירי ארטילרי וכך מתחילה המלחמה.

המח"ט¹⁷, הקמ"ן¹⁸ והקשר"ח יושבו בחמ"ל¹⁹ בנפח שהיה משותף גם לפיקוד ולחיל אוויר. הס.קשר"ח נשאר עם הס.מח"ט וקצין האג"ם²⁰ בעלקה כיוון ששם המפקדה²¹ העיקרית. ולמעשה מתחילים לנהל את המלחמה מבלי להבין מה באמת קורה. בשעה 18:00 עולים מול המח"ט ואומרים לו לצאת מהחמ"ל. מחוץ לחמ"ל מחכה החפ"ק²² שמנה 2 נגמ"שים²³ וטנק שהיה צריך להגיע מחושנייה. מה שאפשר את התקדמות החפ"ק לכיוון עמק הבטיחה היה ממסר²⁴ של הפיקוד שיושב בהר כנען ועובד לטובת החטיבה.

המח"ט אל"ם יצחק בן שהם, הקשר"ח והקמ"ן יוצאים מהחמ"ל, מתקדמים בציר הנפט ונעצרים בצומת חושנייה קצביה ומחכים לטנק של המח"ט על מנת להתקדם קדימה לכיוון ג'וחדר. לפני שמגיע הטנק של המח"ט, מגיע טנק מכיוון ג'וחדר והמח"ט הורה לקשר"ח (חנן שי) להגיד לו להסתובב ולחזור בחזרה. לפני שהקשר"ח יצא מהנגמ"ש הוא ראה את הקמב"ץ²⁵ של החטיבה המרחבית וביקש ממנו להעביר לאותו טנק את

¹⁷ מח"ט- מפקד חטיבה

¹⁸ קמ"ן- קצין מודיעין

¹⁹ חמ"ל- חדר מלחמה

²⁰ אג"ם- אגף מבצעים

²¹ מפקדה- ארגון לקרב, בחלוקה למטה מתאם ולמטה ממקצועי (מיוחד) ובו חללי עבודה (מרכזים, מכלולים, תאים) אשר משמש את המפקד ואת המטה מדרג החטיבה ומעלה לקיים נוהל קרב וניהול קרב.

²² חפ"ק- חבורת פיקוד קדמית

²³ נגמ"ש- נושא גייסות משוריין

²⁴ ממסר- מכשיר המעביר אותות שידור מהתחנה הראשית למקומות שבהם הקליטה לקויה ולהיפך

²⁵ קמב"ץ- קצין מבצעים

המסר של המח"ט, הקמב"ץ הלך לטנק טיפס עליו ושמע קולות בערבית, באותו רגע הוא צעק לכיוון הנגמ"ש במקביל האנשים שבטנק נבהלים גם כן וסוגרים את המדפים וחוזרים בחזרה לג'וחדר.

בתמונה- ציר הנפט מדרום לנפח

לאחר התקרית עם הטנק הסורי, מגיע הטנק של המח"ט אך הקשר"ח (חנן) סבר שזה לא רעיון טוב להמשיך להתקדם אל ג'וחדר כי ככל הנראה המקום מלא בטנקים של האויב. הם מבינים שהטנקים הסורים מתקדמים לכיוונם ומתחילים לסגור עליהם ולכן המחשבה ההגיונית היא "לסגת", לחזור אחורה לנפח, אבל כבר היה בלתי אפשרי להגיע לנפח מאותו כיוון מפני שהכוחות הסורים נמצאו בחושנייה אז איך הם יוכלו לנוע בלילה עם 2 נגמ"שים וטנק מבלי שיתפסו או יראו אותם. לכן, הציע הקשר"ח לרדת לעמק הבטיחה ומשם לעלות לנפח, ההצעה הזו עוררה וויכוח כיוון שהמח"ט ראה בפעולה זו נסיגה אך הקשר"ח הסביר שאם ימשיכו לעמוד באותו מקום הם וודאי ייהרגו. לבסוף ההצעה התקבלה והם נסעו כל הלילה לעמק הבטיחה והגיעו לפנות בוקר, בדרך ראו המון הרוגים כתוצאה מהארטילריה הכבדה. בבוקר עלו דרך מחנה ירדן לנפח, שם קיבלו את הפקודה לפנות את רמת הגולן ובאותו זמן חנן הקשר"ח אמר לאבנר הס.קשר"ח לשרוף את חדר הכ"ס²⁶ על פי נוהל "סנונית הסערה"²⁷ על מנת שאף ציוד צופן לא ייפול לידי אויב. לפני שהגיעו לנפח עצרו בכניסה לציר הנפט ושם המח"ט החליט שירדו מהנגמ"ש ויעלו על הטנק כי כבר עלה האור והם במקום יותר גבוה שאפשר לשלוט ממנו.

²⁶ כ"ס- כתב סתרים

²⁷ סנונית הסערה -נוהל שמתאר כיצד יש לפעול במקרה שיש חשש שחומר כ"ס עומד ליפול לידי האויב (השמדת החומר)

הקשר"ח עולה לטנק יחד עם המח"ט אך אז מגיע קצין האג"ם ומבקש מהמח"ט לעלות גם לטנק בטענה שקצין הקשר אתו כל הזמן (מבחינת התו"ל²⁸ - מקומו של קצין האג"ם הוא במפקדה העיקרית, ומקומו של קצין הקשר הוא עם המח"ט בשטח). המח"ט מסכים שקצין האג"ם יעלה במקום הקשר"ח לטנק והמשימה החלופית שהמח"ט נותן לקשר"ח היא לשים כל טנק מילואים שמגיע על התדר של החטיבה "טופי". הקשר"ח נענה לבקשתו ולוקח את אחד האלחוטנים שהיו בסביבתו (יוסי גבריאלי - 'באבא') לעלות לטנק ולעזור למח"ט בכל נושא הקשר. לאחר מכן, הקשר"ח חוזר עם הנגמ"ש לבונקר של נפח, שם הוא פוגש בין היתר את תא"ל²⁹ רפאל איתן מפקד האוגדה והוא מצטרף אליו ושניהם ביחד מנהלים את הלחימה מרחוק יחד עם המח"ט בקשר. בשלב מסוים הקשר"ח שם לב שרק הוא ורפול נשארו שם, כל ההמונים שהיו שם הלכו, ואז התברר שאותם המונים ידעו **שהסורים על הגדרות**, ולכן הם ברחו משם. חנן מספר שכאשר זה נודע לו הוא היה מאוד מודאג אבל מכיוון שמפקד האוגדה רפול לא שידר דאגה אז גם הוא היה פחות מודאג. בשלב מסוים רפול החליט שעליהם לצאת אין טעם להישאר שם, ולמעשה הם יצאו באותה דקה שטנק סורי עמד להיכנס למחנה.

שם דרכיהן של חנן הקשר"ח ורפול מפקד האוגדה התפצלו. חנן המשיך את דרכו לכיוון מחנה עליקה ושם הקים יחד עם קצין המודיעין (משה צוריק) חפ"ק. בנוסף, באותן שעות התברר להם שהטנק של המח"ט (שעליו עלו קצין האג"ם והאלחוטן יוסי גבריאלי) הותקל והמח"ט וקצין האג"ם נהרגו.

תוך זמן קצר, צביקה גרינגולד מט"ק³⁰ בגדוד 74 מגיע למחנה פצוע והקשר"ח וקצין המודיעין מארגנים פינוי לבית חולים אך תוך כדי הפינוי הם מבינים שהסורים וודאי כבר בדרך ולכן לא תהיה להם גישה למחנה נפח. באזור מחנה חומה הם רואים שמצד אחד יש שדה מוקשים סורי ומצד שני יש את המחנה והם תופסים מילואימניקים שעולים עם כלי נ"ט³¹ ולמעשה יוצרים מעין הגנה בעזרת שדה המוקשים, המחנה וכלי הנ"ט.

לאחר כמה זמן הגיע סגנו של רפול עם החפ"ק שלו וממנו נודע להם שככל הנראה הסורים חדלו מלהתקדם. באותו ערב חנן הסקשר"ח חוזר לעליקה שריקה מאדם ומשם התקשר לפיקוד לקצין האג"ם שלא האמין שהקשר"ח חי כיוון שהניח שכולם כבר נהרגו מהמתקפה הכבדה. הקשר"ח מבקש מקצין האג"ם שיביא לחטיבה מח"ט חדש כיוון שידע שיש מספיק כוח של טנקיסטים שבסך הכל צריך לאגוד אותם יחד חזרה ולהמשיך להילחם, קצין האג"ם עונה בחיוב ובאותו לילה כבר הגיע מח"ט חדש.

²⁸ תו"ל - תורת לחימה

²⁹ תא"ל - תת אלוף

³⁰ מט"ק - מפקד טנק

³¹ נ"ט - נגד טנקים

אך היו סיבוכים עם אותו מח"ט ולאחר יום הגיע סמח"ט (ניצול שואה) ומפקדי החטיבה מתחילים לאסוף את הטנקיסטים ומנסים להעלות אותם לטנקים אך ללא הצלחה כיוון שהטנקיסטים בהלם קרב. אותו סמח"ט שהגיע אוסף אותם ומחליט לעשות מעשה, מקפל את שרווליו ומראה להם את המספר שחרוט לו על היד ממלחמת העולם השנייה ושואל אותם: "אתם רוצים שיהיה לכם גם כזה על היד? למשפחות שלכם? אז קדימה עולים ונלחמים".

כך הוא עורר בהם את המוטיבציה וכולם התקדמו והתאספו במחנה ירדן ולאחר זמן מה הגיע מח"ט חדש, יוסי בן חנן. החטיבה מקבלת פקודה להצטרף לחטיבה 7 לקראת המתקפה לעומק רמת הגולן. הם מגיעים לאזור וואסט ששם הם מתארגנים לנוהל קרב למתקפה שבמסגרתו המפקדים יוצאים לסיור מקדים בבוקעאטא ובו הם מתכננים את ההתקדמות וקצין הקשר מתכנן את הקשר. לאחר הסיור, החטיבה שבראשות יוסי בן חנן יוצאת תחת חטיבה 7 ותוך כדי ההתקדמות יוסי מחליט על דעת עצמו לכבוש את תל שמש אך עשה זאת בצורה מאוד לא טקטית, הוא הגיע מכיוון צפוי וגלוי באור יום ולכן הותקלו והמח"ט נפצע ופונה.

החטיבה ממשיכה בלחימה ללא מח"ט עד שמגיע מח"ט חדש- דן ורדי (מג"ד³² 53 בדימוס), והם מגיעים לצומת מעץ ושם הם מתארגנים להגנה ובנוסף מצטרף אליהם צביקה גרינגולד כקצין אג"ם. למחרת בבוקר המח"ט יוצא לסיור בקו, נפגע ונפצע קשה ושוב החטיבה נשארת ללא מח"ט. לאחר מכן מגיע אל"ם עמוס כץ שתפקד כמח"ט 188 ומשם מתחילה הלחימה במובלעת.

³² מג"ד - מפקד גדוד

פרק ד

הקשר בראי המפקד הלוחם

מורשת הקרב הזו סופרה מפיו של תא"ל במיל³³ שמואל יכין שהיה אז מ"מ³³ בגדוד 74, בעת מלחמת יום הכיפורים פעל תחת גדוד 13 של גולני.

מאחורי כל מוצב חי"ר ישבה מחלקת טנקים שתפקידה להגן בגזרתה, לשמור על מוצב החי"ר ולשמור על סיורי היום וסיורי הלילה ולהשתתף בימי הקרב. המחלקות שישבו בקו אלו מחלקות שהיו לגמרי עצמאיות. סדר היום שלהם התחיל בכוננות עם שחר. כוננות עם שחר-השקמה כחצי שעה לפני אור ראשון של בוקר, עלייה לטנקים, טיפול לפני תנועה ומחכים עד שהאור עולה וסיור הבוקר מסיים את המשמרת שלו ואחרי הכוננות מבצעים מסדר על הכלים על מנת לוודא שהכלים אכן מוכנים לתזוזה. למעשה, כל בוקר היו עובדים כשעתיים על הכלים לפני שכל אחד ממשיך בסדר היום שלו. לשמוליק שגרה זו הייתה חשובה מאוד כיוון שלדעתו הכנות מקדימות כמו כוננות עם שחר יכולות למנוע תקלות בעתיד. לאחר מכן, ירדו לחניון ובו היו מכינים מסדר בוקר, אוכלים ארוחת בוקר ומתחילים "שגרת חניון" (שיעורי תודעת אויב, שיעורים מקצועיים, טיפול בטנקים).

הכוננות התחילה מראש השנה שאז היה קרב אווירי גדול בין צה"ל ללבנון. ההתראה הגיעה מהמג"ד ביום שישי 5/10/1973 שלמעשה ביום שבת יהיה יום קרב גדול שבו מצרים וסוריה מתואמות ומתכננות לתקוף את ישראל. מיד לאחר ההתראה כלל הפלוגות עלו לטנקים וטיפלו בהם. בלילה קיבלו הכוחות אישור לרדת מכוננות לשמירה רגילה שבה היחס היה אדם על כל כלי וכך הכוחות יוכלו לישון כמו שצריך לפני יום הקרב המתוכנן. במהלך השמירות בלילה "הריצו בקשר בדיחות" על מנת לשמור על ערנות.

למחרת מתום כוננות עם שחר הכוחות חזרו לשבת על הטנקים והמפקדים יצאו לשטח עם המג"ד (יאיר נפשי) שם הם ערכו תדריכים אחרונים למוכנות מקסימלית לתחילת אש מצד האויב. בצהרי יום שבת (יום כיפור) התקבלה פקודה מצד המג"ד שכלל הכוח יאכל צהריים על מנת להתחזק לפני יום הקרב אליו הם מתכננים. שמוליק מספר שהם ערכו ארוחת מלכים מהפרודוקטים של ארוחת המפסקת. שמוליק מתאר שהם סיימו לאכול והמשיכו עוד לשבת כי ידעו שברגע שיקומו יצטרכו לעלות לכלים ולהמשיך להתכונן ליום הקרב, לכן, משכו ככל שיכלו את "רגעי הזהב" הללו של כולם יחד סביב השולחן.

³³ מ"מ- מפקד מחלקה

בעודם יושבים נשמעת שריקה של מטוסי אויב מעל ראשם והם בעצם מבינים שהקרב שציפו שיגיע לקראת הערב הוקדם והפתיע אותם. פגזים מתחילים ליפול עליהם והכוחות מיד רצו לכלים ותוך זמן קצר יצאו לשטח לכיוון העמדות.

לאורך כל ימי הלחימה כמעט ולא הייתה התעסקות בקשר מכיוון שתמיד עבד- "הקשר לא היה קריטי כי הכל עבד כמו שצריך", כך מספר שמוליק.

מבחינת התקן, הקשר שמגיע למ"מ הוא מ"ק³⁴ 12 אוטומטי בכדי שיוכל להאזין לרשת חירום חש"ן³⁵ (מוסקיטו³⁶). בפועל, יכין זכה להשתמש במ"ק 44 אשר לפי התקן אמור להיות בדרג מ"פ³⁷ ומעלה. הרשתות אשר להן האזין יכין היו:

רשת מבצעים פלוגה, מבצעים גדוד, גדודית ח"יר ורשת של המחלקה- "סיגלית".

"סיגלית" הייתה רשת מיוחדת לימי קרב אשר בעזרתה היה ניתן לנהל אש ללא הפרעות.

הרשתות העיקריות בהן השתמש היו רשת סיגלית ומבצעים גדוד.

בתחילת הלחימה לקח את המושכות לידיים שלו והחליט לספח את מוצב החי"ר שתחת אחריותו לרשת "סיגלית" על מנת לשפר את הקשר ביניהם ובכך ניהל את המלחמה כשהמוצב "כאילו" חלק מהפלוגה. בהמשך, צירף לרשת עוד טנקים שהצטרפו.

על אף שלא מופיע בתו"ל, הבין את משמעות הקשר וכיצד הוא משפיע על הלחימה והשתמש בו לטובתו -

שמוליק מתאר שהוא מגיע לעמדה שלו ורואה מולו את השטח מלא בטנקים, משאיות ונגמ"שים שנוסעים מולו בטווח של 800-1000 מטרים ושמוליק עם הכוח שלו פותחים באש. לשמוליק יש בכוח סמל³⁸ וגור³⁹ ואיתו בטנק תותחן. הסמל והגור מצליחים לפגוע במטרות אבל התותחן לא והדבר הטריד את שמוליק מאוד. לאחר כמה רגעים מתקרב נגמ"ש גלגלי BTR-152 ומגיעה פקודה לירות ולפתע אותו תותחן שלא הצליח לפגוע קודם, מתחיל לפגוע ולהשמיד מטרות.

³⁴ מ"ק- מכשיר קשר

³⁵ חש"ן- חייל שיריון

³⁶ "מוסקיטו"- רשת חירום כלל צה"לית לחבירה והזדהות.

³⁷ מ"פ- מפקד פלוגה

³⁸ סמל- מפקד טנק ותיק

³⁹ גור- מפקד טנק צעיר

שמוליק מקבל התראה שיש בשטח פלוגה סורית שמאגפת אותו מדרום בעוד המחלקה שלו מתעסקת בגזרה המזרחית כך שהוא לא רואה את האויב.

שמוליק יורד מהעמדה מסתכל ימינה (דרומה) והוא רואה פלוגה שלמה נוסעת בטור בטווח של 400 מטרים ממנו והראשון בטור, זאת אומרת טנק המ"פ, כבר עם התותח שלו מכון ישירות למחלקה של שמוליק. שמוליק מבין שבעוד רגעים ספורים התותח ירה את הפגז והוא ימות, הוא מתכווץ כולו מכין את עצמו לפגיעה.

באותם רגעים שבהם שמוליק כבר חושב שהוא עומד למות, מתבצעות פעולות בתוך הטנק ולמעשה הטען קשר מכניס פגז, התותחן יורה ושמוליק רואה איך אותו טנק סורי "מתרומם באוויר" ומתפוצץ.

(שיטת הלחימה של הסורים הייתה שרק המפקד עם ראש בחוץ והוא מכון את הכוחות) מכיוון שרק המ"פ היה עם הראש מחוץ לטנק, שאר הפלוגה (הסורית) לא ידעה שאותו טנק מ"פ התפוצץ ולכן למחלקה של שמוליק היה קל יותר להשמיד את שאר הפלוגה הסורית, וכמו כן, תוך דקות ספורות כלל הכלים של האויב מושמדים.

לאחר כמה שעות לחימה נגמרת למחלקתו של שמוליק התחמושת והוא פונה למג"ד במטרה לקבל פתרון למצב, המג"ד מפנה אותו למחנה קונייטרה ששם יש טנקים פגועים ושייקח מאחד מהם את הפגזים שנותרו שם.

שמוליק יוצא לבד לקונייטרה (נסיעה של בערך 10 ק"מ) בלילה, והוא מתאר אווירה מאוד מלחיצה כיוון שאתה נמצא במצב של כוננות מתמדת. "בלילה כל הסלעים נראים כמו סורי שמתנפל עליך ואתה נוסע עם פגז בקנה". הוא מגיע לקונייטרה, שם היו צוותים של מילואים הוא מסביר להם את הסיטואציה והם מכוונים אותו לאחד הטנקים שנפגעו. הטען קשר נכנס לבטן הטנק עם סמרטוט רטוב והוא מוציא משם את הפגזים תוך ניקוי של הדם מהפגזים של אלו שהיו בטנק ונפגעו.

הם חוזרים לעמדות ומחלקים את הפגזים בין המחלקות, ובאותו רגע הם מקבלים צרור יריות ורואים מדורה נדלקת בשטח ובאור שהמדורה יצרה הם רואים גדוד שלם של טנקי האויב שמתפרסים על 2-3 קילומטרים. הכוחות שהיו בעמדות מתחילים לירות לכיוון האויב והם מצליחים להשמיד אותם.

יום ראשון ה-7/10/1973 הסורים תוקפים והמחלקות שהיו בעמדות מצליחים להתמודד איתם ולהשמיד אותם כך שאף אחד מצד האויב לא מצליח לחצות את קו העמדות. ביום שני ה-8/10/1973 מגיעה שיירה של אספקה שקצין הקשר הגדודי מוביל אותה ובזמן שהטנקים מתחמשים לוקחים את שמוליק הציידה ומבשרים לו את הבשורה הקשה שהמח"ט, ס.מח"ט, קצין אג"ם והמ"פ שלו נהרגו. שמוליק תופס את ראשו בשתי ידיו והוא מרגיש שחרב עליו עולמו ולאחר כמה רגעים קשים ניגש אליו סמל המחלקה ומכניס בו פרופורציות ומאפס אותו חזרה בטענה שיש לו עוד סיבה להילחם ויש עוד על מה להגן והם עולים חזרה לטנקים.

שמוליק מספר שהיום הקשה ביותר שהיה לו הוא יום שלישי ה-9/10/1973 בבוקר אשר בו הייתה ההתקפה הסורית האחרונה בגזרה הצפונית של רמת הגולן:

המג"ד מזהה טנק סורי ושני נגמ"שים ומבקש משמוליק לשלוח טנק ש"יטפל" בהם. שמוליק שולח 2 טנקים בפיקודם של סגן שמואל (מולי) דגני ז"ל וסמל המחלקה, לאחר כמה זמן מולי מתקשר לשמוליק ומעדכן שהאויב הושמד. עוברת דקה ושמוליק שוב מקבל שיחה הפעם מסמל המחלקה ובה הוא מעדכן אותו "אחד נפגע", זאת אומרת, מולי שהיה מ"מ אחד בפלוגה נהרג, וישר שמוליק חיפש חילוץ עבורם.

לאחר כמה זמן הסמל עולה מול שמוליק בקשר ומדווח לו שהגיע לטנק של מולי ומצא שם רק מישו אחד וכל שאר בעלי התפקידים נהרגו. יותר מאוחר באותו יום שמוליק מסתכל מזרחה והוא רואה ענן שחור עולה, הוא לוקח את המשקפת ובעזרתה מצליח לזהות טורים של מאות טנקים ונגמ"שים של האויב שמגיעים לכיוונם. שמוליק מתחיל להשמיד טנקים שמגיעים מולו על הציר הראשי מדמשק לקונייטרה.

ולאחר כמה זמן מגיע אליו המג"ד ומשנה את המשימה לעזוב את העמדות ולעלות לבוסטר (הגבעות מצפון לקונייטרה). שמוליק מבין שמשמעות עזיבת העמדות היא במחיר של נפילת המוצב ולכן הוא עולה בקשר מול מפקד המוצב ונפרד ממנו כי הוא הבין שהוא עומד למות.

שמוליק עם מחלקתו מגיעים לעמדות בבוסטר יחד עם המג"ד והם נקלעים לקרבות מול טנקים סורים בטווחים של 50-100 מטרים (טווחים מאוד קצרים בשביל טנקים).

שמוליק מתאר סיטואציה מאוד מבלבלת כיוון שהקרב היה נורא צפוף עד כדי פגיעה בטנקים של כוחותינו כתוצאה מהקרבה אחד לשני ובנוסף הוא מסביר שאין שום משמעות לרשת הקשר כיוון שאותה לחימה התנהלה יחד עם טנקים מחטיבה 7 ועוד טנקים של אנשי מילואים מה שאומר שאין להם רשת משותפת כדי להבין מי טנקי אויב ולתאם יחד את מי צריך להשמיד, וכך נוצרו המון אירועי דו"צ⁴⁰. הקרב נגמר בזה שהכוח של שמוליק חוזר לעמדות לאחר שהסורים דחקו אותם לאחור והם למעשה בשטח שולט ובכך הצליחו להשמיד כל טנק אויב שניסה לעלות.

אחר הצהריים התקבלה משימה להוביל תגבורת למוצב 107, המג"ד עולה לטנק של שמוליק. יכין נכנס לתא טען קשר מכיוון שהמג"ד תפקד בתור מט"ק. לא היה מקלע לכן ירה עם עוזי ופגע באנטנת מקלטים.

הם עולים לקונייטרה ובדרך הם נקלעים למארב של צידי טנקים, הטנק של שמוליק נפגע מ-RPG⁴¹ אך הוא לא חדר את הטנק אלא רק ייצר בהלה בקרב האנשים שבטנק, הנהג הצליח להתחמק מהמארב הזה והם יצאו ממנו בשלום. אולם הטנק שהיה מאחוריהם נפגע גם הוא והמג"ד נפצע עקב אותו פיצוץ, הוא פונה ובדרך הוא מת מפצעיו.

⁴⁰ **אירועי דו"צ** - אילו אירועים של פגיעת כוחותינו בכוחותינו
⁴¹ **RPG** - מטול רקטות נגד טנקים

הקרב הזה היה הקרב הקשה ביותר מבחינת שמוליק כיוון שהוא התחיל את היום עם שמונה טנקים וסיים אותו רק עם הטנק שלו. תוך כדי הלחימה לא היו עם השריונים קשפ"לים⁴², הם פגשו בהם רק כאשר נסעו לטפל בטנקים ביום לפני הפריצה לסוריה והחזירו את הטנקים לכשירות מלאה. כל הטיפולים שהיו צריכים לעשות בקשר תופעלו ברמת הצוות- "כמו לתפעל מעצור במקלע".

בשלב הפריצה לסוריה, כאשר היו תחת תל שאמס הטנק של שמוליק נפגע ישירות מטיל סאגר,⁴³ יכין עף מהטנק ונפצע, שאר הטנקיסטים חטפו טלטלה ובנוסף נשרפו מערכות הקש"פ. נהג הטנק נסוג לאחור בעוד שיכין מטפס חזרה על הטנק למרות הפציעה. ברגע שחזר לתא המפקד שם את הג'נטקס וניסה לצאת לשידור בשביל להודיע שנפצע אך לא הצליח. יכין מנסה שנית להודיע שנפצע בכך שמטפס לתוך הטנק ומנסה לצאת לשידור באמצעות מ"ק 25 אך גם הפעם אף אחד לא הגיב.

לשנים, נזכר כי היו סורים שדיברו על התדר המכויל וגרמו להפרעות, לכן שינו את התדר בו השתמשו. אך שכחו לשנות את התדר גם במכשיר זה.

⁴² קשפ"ל- קשר פלוגתי

⁴³ סאגר- טיל נגד טנקים

פרק ה

מור"ק אלחוטן מח"ט 188 - יוסי גבריאלי

בעת ההגעה לנפה, המח"ט (יצחק בן שוהם) עלה על טנק עם קצין האג"ם בני קצין, ניסים התותחן ויוסי גבריאלי מטעם פלוגת הקשר. בני קצין היה זה שעלה לטנק בטענה שצוריד (הקמ"ן) כבר בילה עם המח"ט מספיק זמן ועכשיו תורו. בני גם הוסיף כי הוא קצין הוא שריונר ואילו צוריד רק "איש מודיעין".

כעת התחילו בנסיעה לכיוון מזרח על ציר הנפט, שם היה ממוקם הס.מח"ט דוד ישראלי עם כוח של 15 טנקים אשר לחמו בשטח זה בסורים.

לאחר שחברו לס.מח"ט, הוא פונה ליוסי בטענה שהמקמ"ש שלו "עושה קונצים". מעבר למ"ק 44 בטנק מח"ט ריתכו לתקרת הצריח מקמ"ש לגיבוי. בשל הנסיעה בשטח הריתוכים נשברו והמקמ"ש הפריע לאורך כל הנסיעה. לכן בחר להעביר את המקמ"ש הספייר לס.מח"ט.

בשל העובדה שיוסי היה חייל בפלוגת קשר ולא שריונר או תותחן, לא היה לו ניסיון לחימה בטנק.

בעת הנסיעה התותחן ניסים עומסי הסביר כיצד פועלים הפגזים וכיצד מבדילים ביניהם. על מנת שתהיה ביניהם שפה משותפת ובשל חוסר בזמן הלמידה, הגיעו להסכם בשמות- ראש שחור=ח"ש⁴⁴, ראש צינור=חלול וראש גדול=מעיד.

לאחר שסיכמו את שמותיהם של הפגזים, ניסים לימד את יוסי על המיקומים של כל פגז וכיצד טוענים אותם.

תחילה הקרב היה על מי מנוחות, בערך במרחק של 1000 מטרים מהסורים. אך ככל שהתקדמו מזרחה הקרב נהיה יותר ויותר צפוף עד לטווח ירי של בערך 400 מטרים.

בטנק המח"ט האזינו לשתי רשתות- הרשת החטיבתית "טופי" והפיקודית "נסיד". בין טעינות הפגזים, היה עובר בין המקלטים לפי בקשת המח"ט.

כאשר קיבלו מודיעין כי הטנקים של הסורים הגיעו לגדרות נפה, המח"ט הוריד פקודה להסתובב ולנסוע חזרה לכיוון נפה. טנק המח"ט הוביל בראש ומאחוריו שיירה של הטנקים של הס.מח"ט. הם התקדמו לכיוון נפה עד שישמו לב כי השיירה שמאחוריהם נעלמה. המח"ט עלה בקשר מול הס.מח"ט ואמר "21 אנא תענה לי, סע אחריי, סע אחריי. אנחנו לבד פה!" אך לא התקבלה תגובה. מאותו רגע הקרב נעשה צפוף אף יותר מלפניי. ירי הפגזים נעשה לטווחים קצרים תוך בקשה לסיוע אווירי מהפיקוד בקשר.

הפצצה הראשונה שהגיעה למען סיוע נחתה במרחק של 6 מטרים מהטנק מח"ט. המח"ט וקצין האג"ם נכנסים שניהם חזרה לתוך הטנק וישר עולים בקשר מול הפיקוד ומבקשים לעצור את הסיוע האווירי.

קצין סיוע האוויר עונה ואומר למח"ט כי אין בידי הטייסים יכולת להבחין בינו לבין הטנקים הסורים בשל הבלאגן

⁴⁴ ח"ש- חודר שיריון

והקברה. לכן פרסו על גג הטנק פאנל בצבעים כתום וצהוב בשביל הזיהוי שלהם. לאחר מכן הקרב נעשה קשה אף יותר, המח"ט הקצין האג"ם החלו להשתמש בנק"ל⁴⁵ תוך התקדמות.

תוך כל האש הכבדה והלחימה, לפתע יוסי שומע שקט מגג הטנק. יוסי מוציא את הראש בשביל לראות מה מתרחש ורואה את המח"ט צונח לתוך הטנק עם פגיעת ראש קשה. באותו רגע מרגיש חבטה בגב ומסתובב. יוסי רואה את בני קצין צונח לידי אף לא מצליח לזהות את הפגיעה. יוסי מנער את בני ומנסה לקבל ממנו תגובה ולבדוק הכרה אך לשווא. תוך ניסיון להעיר את בני מרגיש את ידיו מתמלאות בדמו ומבין שגם הוא נפצע קשה.

לאורך רצף אירועים מצערים אלו, רפול (לפי השערתו של יוסי) עולה בקשר החטיבתי מול הקשר של המח"ט- 20 של טופי, 20 של טופי, אנה תענה לי". יוסי לוקח את המע"ד ומשיב- 20 ו 22 אדום". לאחר הודעה זו בקשר הטנק שלהם נפגע מפגז. יוסי מתאר כי ראה נקודות אדומות מרצדות. כאשר התאפס על עצמו חיקה את התותחן וכיסה את ראשו בין ידיו. בעקבות פגיעת הפגז, הטנק מתחיל לקבל שיפוע כלפי מעלה. יוסי עולה לגג הטנק כדי לראות מה מתרחש ומזהה כי הטנק החל לעלות על גל אבנים.

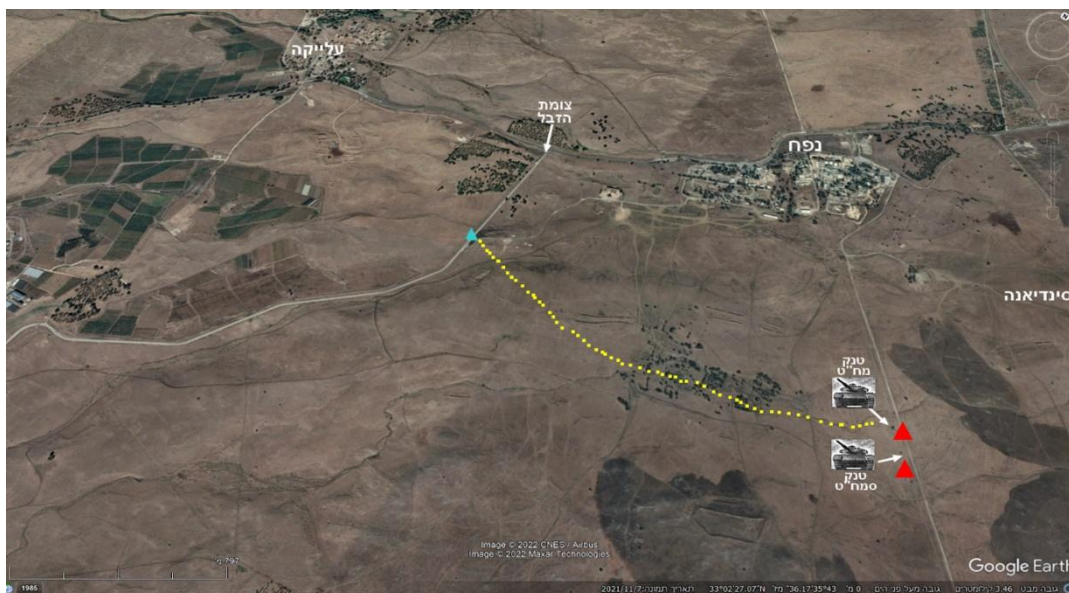
יוסי צועק לתותחן לקחת רברס אך התותחן פונה ימינה. כתוצאה מכך הטנק מתהפך בעוד יוסי נמצא מחוץ לטנק. יוסי מתגלגל אל מחוץ לטנק תחת אש סורית. לאחר ההתהפכות יוסי מסתתר מאחורי אותו גל אבנים שגרם להתהפכות ובכך מתגונן מהירי.

כאשר התקרב טנק לא העז להוציא את הראש מחשש שזהו טנק אויב. הטנק נעמד מספר שניות ליד הטנק ההפוך וממשיך בנסיעה. לאחר שהתרחק, יוסי מזהה שזה טנק כוחותינו.

יוסי מוצא עצמו לבד בשטח.

מסתכל ימינה ורואה את טנק הסמח"ט בוער ומבין כי גם הסמח"ט נפל. כאשר מביט צפונה לכיוון נפח, במרחק של בערך 60 מטרים, מבחין בוואדי ומחליט לזחול לכיוון הוואדי תוך כדי ששומע את שריקות הכדורים מעל ראשו. כאשר מגיע לוואדי, מזדחל מתחת לגדר בהליכה שפופה (לא עבר מעל הגדר על מנת שלא יזהו אותו וירו בו). ממשיך ללכת עד שמתרחק משטח הלחימה וכעת פונה מערבה לכיוון גשר בנות יעקב. תוך כדי הליכה עולות לראש מחשבות שרמת הגולן נכבשה ומנסה לחשוב לעצמו איפה הוא יעבור את הירדן מכיוון שהגשר בטח כבר נכבש. עליו למצוא מקום שהם לא נמצאים בו ושהמים רדודים על מנת לצלוח את המעבר. יוסי מגיע לכביש אספלט שנקרא "ציר המזבלה" ולפתע מגיעה מכיוון דרום מערב משאית צבאית. המשאית עוברת לידו ושואלת כיצד להגיע לנפח.

⁴⁵ נק"ל- נשק קל

מקום פגיעת טנק המח"ט והסמח"ט, על ציר הנפט כקילומטר מדרום לנפה, ונתיב ההימלטות (משוער) של יוסי גבריאלי (נקודות בצהוב) עד למפגש עם המשאית (משולש טורקיז)

יוסי מסביר את הדרך אך גם מוסיף שלפי דעתו כבר נכבשה. הנהג משאית בוחר להקשיב ליוסי ונוסעים יחדיו למחנה ירדן. כאשר מגיעים לצומת בית המכס רואה בית חולים שדה אשר פרוס לצד הכביש. אחד הרופאים מזהה את יוסי בחולצה ספוגת דם (ככל הנראה בדם של בני קצין) ובודק אותו. לא מזהה פגיעות, נותן לו זריקה אחת ושולח אותו לדרכו.

סמל יוסי גבריאלי ליד ג'יפ המח"ט בן שהם לפני מלחמת יום כיפור. צולם במצפה גדות

שטרית נגד האפסנאות מגיע ושואל את יוסי מה קרה. לאחר מכן הם נוסעים לכיוון מחנה ירדן עד שמקבלים הודעה שיש לפנות את המחנה בעקבות מודיעין על כוחות קומנדו סוריים שעומדים לתקוף בסיסים עורפיים.

יוסי ושטרית שינו כיוון והחלו לנסוע לכיוון ראש פינה. בדרך בין בית המכס לגשר בנות יעקב ישנן גדרות משני צדדי הדרך עם שלטי אזהרה ממוקשים. יוסי מזהה שפירקו את השלטים ככל הנראה כדי שטנקים סורים יעלו על המוקשים. כאשר מגיעים לגשר הם רואים חומר נפץ רב ומוכן לפיצוץ. הם מטפסים אל מעבר לגשר ומגיעים לפילבוקס⁴⁶. הכוח שתופס באותה עמדה הוא כוח של חמישה חיילי ההגנה המרחבית, מבוגרים עם רובה צ'כי, קסדות פלדה ממלחמת העולם הראשונה ובזוקה. בעקבות מראה זה עולה לראשו המחשבה - "האם זה הכוח שאמור לעצור את חטיבת הטנקים הסורית?" ומציין כי התחושה שעלתה היא שהמדינה הולכת לאיבוד.

לאחר זמן מה, הגיעו למחנה פילון ושם חבר יוסי לפלוגת הקשר ששמעו את סיפור נפילתו של המח"ט והיו בטוחים עד אותו רגע שהוא נפל יחד אתו. למחרת יצר קשר עם הנגמ"ש פיקוד וחזר לשטח.

במהלך פרק זה, אנו נחשפים לאומץ ליבו של האלחוטן יוסי גבריאלי אשר תפקד כחייל פשוט בפלח"ק. יוסי הוא דוגמה מצוינת לכך שכל חייל במערכת יכול להיות משמעותי ולהשפיע על המשכיות הקרב, מחייל במחלקת/פלוגת הקשר עד למ"מ ולא דווקא לוחם. במור"ק, ניתן לראות מספר ערכים מערכי צה"ל באים לידי ביטוי כמו "דבקות במשימה וחתיירה לניצחון" ו"שליחות". יוסי עשה את המוטל עליו למרות שלא היה מוסמך לכך ולא עבר הכשרה מספקת. בנוסף, למרות מה שעבר, החליט לחזור לשטח ולהמשיך לעזור ולהשפיע.

⁴⁶ פילבוקס - עמדת שמירה

פרק ו

הלחימה במובלעת

בפרק זה נעסוק בתקופת הלחימה במובלעת הסורית. בתום מלחמת יום הכיפורים ה- 22 באוקטובר 1973 נקבעו קווי הפסקת האש בחזית הסורית שנתנו ביטוי להישגים של פיקוד הצפון, שליטה בשטח של 400 קמ"ר ובכלל מוצבי החרמון. אמנם ההישגים היו רבים אך המחיר- חיי אדם ורכוש- היה גדול וכבד.

מפת המובלעת הסורית

במרבית שטחה של "המובלעת" נשען קו המוצבים החדש של צה"ל על שורת הרי געש, קו זה היה נוח להגנה, כמעט לכל אורכו נכחו לוחמי צה"ל יתרון טופוגרפי, מלבד הקטע הדרומי מול גזרת תל א-חרה, תל שהיה נתון לשליטת הסורים. הצבא הסורי הפעיל בעיקר יחידות ארטילריה, אך גם יחידות שריון וחיל-רגלים. הפגזות תותחים ומרגמות הפכו עניין שבשגרה, והמונחים "יום-קרב", "כוננות-ספיגה", "כוננות עם שחר" "יציאות", "נפילות" וכו' נכנסו לשימוש יום-יומי באוצר המילים של חיילי חטיבה 188 ב"מובלעת הסורית". השהייה במובלעת הסורית הייתה מאוקטובר 1973 (סיום המלחמה) ועד אפריל 1974.

פריסת התנהלה כך:

לאחר כיבוש המובלעת, בחלק הראשון הם היו בעיקר במחנה עליקה, פרט למי שהיה בנגמ"ש המח"ט. בחלק השני, היו בנגמ"שי הפיקוד (לא כל הפלוגה). בחלק השלישי, היו במחנה עליקה ושהחטיבה תפסה את הקו מול הסורים החפ"ק החטיבתי נמצא בצומת מע"צ.

אבנר עומרי שתפקד אז כסגן קשר"ח סיפר שהאתגר המרכזי אתו נאלצו להתמודד פלוגת הקשר היה ליצור קשר עם הגדודים.

באותו אזור היה דומיננטי מאוד הקושי הטופוגרפי. שטח הררי ביחד עם מזג אוויר שלגי מנע את נוחות הקשר. הוטל על פלוגת הקשר לסלול קווי תקשורת (באמצעות 10) לכל גדוד. בנוסף, התקשורת בין המפקדה לגדודים הייתה בעיקר קוויית.

אבנר מספר שמתחילת המלחמה הם לא המשיכו עם שגרת הבדיקות שהתנהלה לפני המלחמה. (מתואר בפירוט בפרק ב')

באותה תקופה חנן שהיה אז קשר"ח עזב את הפלוגה לטובת תפקיד פיקודי בבה"ד 7, וכששאלנו את אבנר כיצד הצליח לתפקד ללא קשר"ח בזמן מלחמה הוא מיד ענה לנו: "מי שמכין את הפלוגה שלו כמו שצריך לפני המלחמה, הפלוגה שלו תתפקד מצוין גם בלי קשר"ח, וכך בדיוק היה".

מעבר לכך, אבנר מתאר מערכת יחסים מושלמת בין חנן הקשר"ח לבינו (שהיה הסגן שלו) כל אחד ידע את מקומו ותפקידו. חנן התנהל כקצין מטה צמוד למח"ט, וכל מה שנגע לפלוגה וטיפול בגדודים אבנר היה מבצע. חנן היה קובע את הדרישות והנהלים ואבנר היה דואג לבצע אותם ולהשריש אותם בפלוגה.

מורשת - לקחים פרקטיים מפי מנחי העבודה

עיקרי נקודות המורשת:

מורשת מבצעית

חלוקת העבודה - למחלקת/פלוגת הקשר יש אחריות רבה בגדוד לכן אסור לשים את מלוא האחריות על כתפיו של אדם אחד. לכן מומלץ להקשיב לת"ול אשר אומר כי קצין הקשר יהיה צמוד למפקד ולמבצעים בעוד הסגן שלו יהיה צמוד לפלוגה/מחלקה.

רעיון מבצעי - על קצין הקשר להיות נוכח כאשר כותבים את הרעיון המבצעי ובכך יהיה מסוגל להשפיע. לקשר תמיד יהיו מוגבלויות, לכן עליו תמיד להיות צעד אחד לפני הרעיון המבצעי. ראשית להבין כיצד ניתן להיעזר ולהשמיש אותו ורק אז יהיה ניתן להכין תוכנית לחימה מלאה.

הקושי: קציני הקשר לעיתים אינם מבינים מספיק בתחום התו"ל.

קשר עם עמיתים - קצין הקשר נמצא בממשק תמידי עם כולם, לכן חשוב לשמור על קשרים טובים.

עתודה - לעולם לא לעמוד במצב בו אנחנו נשארים ללא ציוד סבב או דפ"א ב'.

המלחמה היא ממלכת אי הוודאות, לכן כל דבר שיכול להשתבש, ישתבש.

תהיה מוכן לכך שהציוד שדרשת לא יגיע, תעריך למצב בו אתה משתמש אך ורק בציוד שברשותך.

"המברק עבור יעבור" - חשוב תמיד לשמור על רציפות והמשכיות בתחום הקשר. רגעים ספורים ללא קשר

יכולים להוביל לכישלון במבצע.

תקלות - תקלות בזמן רגיעה הן ברכה. תשתמש בהן בחוכמה ותתרגל.

ראייה מראש - עלינו תמיד לנסות לצפות מראש מה עלול להפריע לנו ולהתכונן לכך.

מורשת פיקודית

הכל גלוי - לא להסתיר דבר בעבודה (מהס/קשר"ג, פקודים או אחר), הכל מחול ואף אחד לא ייענש אם עשה שגיאה, הכל בר תיקון. הכל עומד על אמון הדדי.

יוזמה - ככל שקצין הקשר יתאמץ לקחת חלק יותר גדול הגדוד, יהיה בידו יותר כוח וזכות להכתיב ולהשפיע על פעילות הגדוד, כך הקצין יהיה יותר בכיר ומקצועי.

שגרה פעילה - על קצין הקשר לוודא וליצור מצב בו מחלקת/פלוגת הקשר עובד בשגרה כמו בחירום. "תתאמן כמו שתלחם ותילחם כמו שהתאמנת".

פיקוד מבוזר מוכוון משימה - חייב לסמוך על פקודיך ולתת להם אחריות משלהם.
יתן מטרה, תאציל סמכויות ולבסוף תופתע מהפתרונות. רק כך תוכל להיות מקדימה בשטח ולא דווקא עם הפלוגה/מחלקה בעת מלחמה.
קצין הקשר כמדריך - על קצין הקשר להחליט, לשלוט, לאמן, להנהיג.
המחלקה/פלוגה - על קצין הקשר לסנן. עלינו להחליט על מי אנחנו סומכים שיהיה במחלקה/פלוגה שלנו.
בקרה - על קצין הקשר לעקוב אחריי כל המתרחש תחת תחום אחריותו אך לא ממקום של וידוא עשייה. זה וידוא של טיב הביצוע. בדרך פעולה זו המחלקה רק תלמד ותצמח.
וידוא ביצוע = חניכה.

מורשת- לקחי הצוערים

אם נזקק את המורשת מתוך כלל המור"קים השזורים בעבודה נוכל למצוא כמה ערכים ודפוסי התנהגות בולטים במנהיגותו של קצין הקשר באותה תקופה.

מקצוענות | מקצועיות | פיקוד ומנהיגות

אחרי ששמענו את כל המור"קים המרתקים של האנשים המנהיגים (כל אחד בדרכו) מאותה תקופה, מצאנו שלכולם היו כמה תכונות משותפות שתרמו לעיצוב אישיותם ועזרו להם להיות הטובים ביותר שיכלו להיות באותה תקופה זמן.

כאשר מפקד נתון ללחצים חיצוניים כמו במלחמה, היצר ההישרדותי, הערכים והעקרונות שלו מובילים אותו, כיוון שאלו הדברים היחידים שנשארים יציבים בתוך ההווה המעורער. לכן, כשהקשבנו למור"קים ולסיפורי הגבורה שסופרו לנו, ישר בלטו לעין התכונות והעקרונות שהובילו את אותם אנשים באותה תקופה ואלו הם שהובילו אותם לניצחון.

הערכים הראשונים שבלטו לעין אצל כל מי שראינו הם: מקצועיות ומקצוענות. **מקצועיות**- מומחיות במקצוע או השתייכות אליו (מתוך המילון).

מקצועיות היא רמת הידע, התמחות ומיומנות העובד במקצועו. הדבר מושג באמצעות למידה והדרכה להתמחות ושיפור ביצועים הן ברמה המקצועית והן ביכולות של העובד.

הקונצנזוס היחיד שהיה בין האנשים שראינו הוא ההצלחה של הקשר לאורך כל הלחימה. כשנפגשנו עם אותם אנשים, השאלה הראשונה שנשאלה הייתה בתחום הקשר ובאופן מדהים כולם הסכימו פה אחד שלא היו בעיות כלל במהלך הלחימה. הדבר מעיד על המקצועיות של אותם אנשי קשר בפלחי"ק 358.

במהלך השגרה השוטפת בפלחי"ק, חנן הקשר"ח העביר שיעורים קצרים בנושאים הקשורים לקשר. הוא היה דואג לפתוח שולחן באורך של כ-2 מטרים ומולו לוח עם גיר ושם היה מושיב את פלוגתו ומעביר שיעורים מקצועיים. גם במהלך המלחמה חנן לא וויתר ודאג לעשות זאת על מנת לשמור על כשירות ושגרה גם תוך כדי הלחימה. (מתואר בפרק ב')

מקצוענות- ידע רחב בתחום מסוים, שימוש יעיל בכישורים, התקדמות ופיתוח. מקצוענות זה האופי של נותן השירות והיא קשורה לתרבות הארגונית וסביבת העבודה. מדובר בתכונות אופי וצורת התנהלות שלנו כאדם וכתותן שירות מעבר לידע המקצועי. להיות מקצוען פירושו, שלנותן השירות יש אחריות והוא אמור לדאוג שלקוחותיו יקבלו את השירות הטוב ביותר.

מתוך שיח עמוק עם קציני הקשר והמפקדים השונים, ראינו לנכון לציין תכונה זו כאחת התכונות החשובות ביותר בארגון הכלים של קצין הקשר. לאורך תפקידו, עלינו לדעת וללמוד לנצל את כל הכישורים והאמצעים שיש בידנו על מנת להביא את המענה הטוב ביותר תוך חניניות ושירותיות.

בפרוץ המלחמה חנן היה צמוד למח"ט אבל בעקבות אירועים מסוימים התבקש לרדת מטנק המח"ט. מתוקף אחריותו כקשר"ח, ידע חנן שלא יוכל להשאיר את המח"ט לבד ולכן הצמיד אליו חייל מהפלוגה. מעבר לכך, חנן נשאר במקום כינוס הנגמ"שים של הכוחות שיצאו להילחם והקפיד לכייל את התדר החטיבתי בכל אחד מהם. באירוע זה אנחנו רואים את מקצוענותו של חנן בכך שדאג שהאנשים שלו יקבלו את ה"שירות" הטוב ביותר. (מתואר בפרק ג')

פיקוד ומנהיגות – מנהיגות היא יכולתו של המפקד להניע את פקודיו לביצוע משימות. המנהיגות הצבאית בצה"ל נסמכת על דוגמה אישית, הקריאה "אחרי" ודמות המפקד בראש.

לפי דעתנו על המפקד להיות מנהיג שסוחף אחריו את המסגרת שלו ומעבר לה. במיוחד בתנאי מלחמה כפי שמתואר לאורך העבודה, המפקד צריך לדעת להוביל ולבצע משימות לא פשוטות תחת לחימה קשה והמון חששות מצד החיילים. בתור קציני קשר עלינו להבין כי יהיו פעמים שנצטרך להעמיד משימות או לשלח משימות שהן לא פשוטות וההחלטה מי יבצע את המשימה יכולה להיות קשה בשל רמת הסיכון שלה ולכן כושר הפיקוד והמנהיגות שטמון בקצין הקשר צריך להיות חזק וסוחף מאוד.

לחנן ולאבנר הייתה התנהלות מושלמת, כל אחד ידע את מקומו ותפקידו. כל אחד מהם ידע איך להניע את פקודיו בצורה מדויקת, ולסחוף את אנשיו, בין אם זה הפלוגה ובין אם זה קציני המטה החופפים. אבנר היה אחראי על טיפול הפלוגה וניהול המשימות, וחנן היה קצין מטה שצמוד למח"ט. שניהם ביצעו את תפקידם על הצד הטוב ביותר, תוך לחימה ממושכת ולא פשוטה עם אבדות רבות. שניהם התמודדו את קשיים אך המשיכו לתפקד כקצינים אחראיים, ובעיקר כמנהיגים. (מתואר בפרק ו')

תפקידו של קצין הקשר בשגרה ובמלחמה דורש סל רחב של יכולות תפקוד במצבי קיצון ולחץ. לפני הכל, קצין הקשר הוא מפקד מחלקת/פלוגת הקשר כך שאחריותו לשמור על כשירותם של חייליו, לדאוג להרחיב את הידע שלהם ולאמן אותם על מנת להגיע לרמת שליטה מקצועית גבוהה בתחום הקשר. בתור מפקד המחלקה עליו לדאוג לצורכי חייליו, להיות מאמן ומחנך ולהוות דוגמה אישית. מעבר להיותו מפקד מחלקת/פלוגת הקשר, עליו להיות קצין מטה מרכזי שמקבל החלטות גורליות, לתת מענה מהיר ושקול לכל בעל תפקיד, להיות יצירתי ומקצועי בו זמנית.

שמענו מספר מור"קים שהעבירו לנו בצורה חד משמעית את אופי החטיבה ואופי מפקדיה. חריצות, מקצועיות, מקצוענות ויכולות פיקודיות פנומנליות כל אלה מאפיינים את האנשים הטובים בחטיבה 188 ואלו הן גם התכונות שנרצה לקחת אתנו בתור המפקדים הבאים של צה"ל.

דרך סיפורי הגבורה הצלחנו לזקק ולהבין בצורה חדשה את מהותו של קצין הקשר. הבנו שקצין הקשר הוא מפקד מחנך ומאמן של המחלקה האישית שלו ותוך כדי עליו להיות קצין מטה מרכזי ומקצועי הנותן שירות ומקבל החלטות מהירות ושקולות.

סיכום

נסכם את כתיבת העבודה בתחושת סיפוק אדירה שנפלה בחלקנו ההזדמנות ללמוד על חטיבה 188 ועל פלוגת הקשר והגורמים שבה. ישנם המון שותפים לכתיבת העבודה הזו ולזיקוק המורשת והלקחים שהופקו מאותה תקופה.

פגשנו אנשים מופלאים שנרתמו ושיתפו מהזיכרון והידע שלהם ושיתפו פעולה באופן מלא. אנחנו מרגישים שנרקם קשר מיוחד מאוד ביננו, צוערי ההשלמה הקרבית, לבין החונכים, חנן שי ואבנר עומרי, ובין כל שאר האנשים שיצרנו איתם קשר ולקחו חלק גדול בכתיבת העבודה.

מורשת הקרב של חטיבה 188 מלאה בסיפורי גבורה שהובילו את צה"ל בסופו של דבר לניצחון מוחץ אל מול צבאות האויב. תחת החטיבה עומדים עשרות אנשים שפעלו באופן מעורר השראה, ביצירתיות ובמקצועיות אשר סוחבים על כתפיהם עיטורים הצלחות וכישלונות מפוארים.

זכינו להכיר את האנשים שלחמו במלחמת יום הכיפורים ולשמוע ממקור ראשון על המלחמה ששינתה רבות את מדינת ישראל. מהרציונות עימם למדנו רבות על התנהלות המלחמה, שגרת החיים שקיימו במהלכה וכמובן למדנו על הקשר בזמן הלחימה. כל מרואיין הציג בפנינו עולם ומלואו וסיפק זווית חדשה על המלחמה.

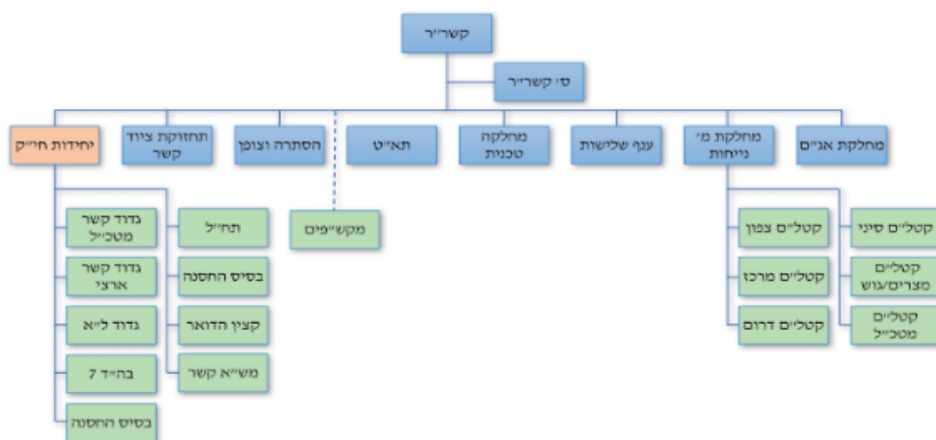
בעבודה גילינו את כוחו וחשיבותו של קצין הקשר. יכולתו להתעשת במהירות במצבי לחץ ולהתרגל לשינויים מהירים, לדעת לתפקד בדינאמיות המשתנה של המלחמה ושל צה"ל בכלל, לצאת מהקופסה ולהתעלות על הסטנדרט, לפתור בעיות שהמפקדים הבכירים מעלים, היא חלק מגדולתו של קצין הקשר. מעבר לכך, הכרנו גם את תפקיד הסגן מקרוב, הבנו שאחריותו היא האנשים שבמסגרת ותפעול המכונה המשומנת שנקראת פלוגת/מחלקת הקשר. אנשים הם הלב הפועם של המערכה. בלעדי האנשים, שדבקו במשימות, שלא ויתרו למרות שנפצעו, יצאו מהקופסא, לחמו תחת התקפות תמידיות ואיבדו לצערנו את יקירם, לא היה צה"ל מבצע את הפיכת הגורל בתחילת ההשלמה לגורל בסופה שהוא בעצם – הניצחון במלחמת יום הכיפורים.

האנשים שלחמו במלחמת יום הכיפורים נלחמו על הגנת המולדת בחירוף נפש, מצאו פתרונות "יש מאין" בזמן לחימה אינטנסיבית שהכתה בהם בהפתעה, כל זאת על מנת להגן על המדינה האהובה שלנו.

כעת עלינו בתור הקצינים הבאים של צה"ל בעולם הקשר והתקשוב, למלא את תפקיד זה. עלינו לפתח יכולות, להתרגל לשינויים מהירים ולצאת מהקופסא, וכל זאת למען הגנת המדינה כי כעת,

"זאת המשמרת שלנו ואין לנו ארץ אחרת".

חיל הקשר בשנת 1973

מבנה מפקדת הקש"ר בשנים 1972-1975

המקור: העמותה להנצחת חילי חיל הקשר והתקשוב – מרכז מורשת הקשר (מרמ"ק).

טרם המלחמה היו מספר רב של ידיעות מודיעיניות שהובילו ללחץ בקרב מפקדי החיל. לאור ידיעות אילו, החליטו שאסור לשבת בשקט והחלו בהכנות.

פיקוד צפון:

על הקשר במוצב פיקוד הצפון במלחמת יום הכיפורים כתב להלן אל"ם אברהם קיים, מ קש"פ צפון בדרגת סא"ל:

"ב-1973 גברה המתיחות בגבול עם סוריה, ובאפריל באותה שנה הוכרזה כוננות שכונתה "כחול לבן". הוחשו מהלכים להכנת הפיקוד על כוחותיו למלחמה כוללת, וביניהם גם הוקמה אוגדה 210. באוגוסט אותה שנה אומנה יחידת הקשר במילואים. האמון כלל פריסה מלאה של הקשר במוצב הפיקוד כולל תרגול דואר ישראל בהתקנת קווי הקשר הפיזיים הדרושים למוצב."

פיקוד דרום:

על מוקדי השליטה הפיקודיים בפיקוד דרום כתב להלן אל"ם ראובן אגסי: מפקדת פיקוד הדרום שמוקמה בבאר שבע (ישבה על הגבול הצפוני של המרחב) מיקדה את השליטה על המרחב דרך האתרים האלה:

- במתקני הקשר ובתחנות הקצה במרחב הפיקוד.
- במפקדת הפיקוד עצמה במתקני קשר רדיו ת"ג ותג"ם, במערכות הקשר וברדיו-טלפון.

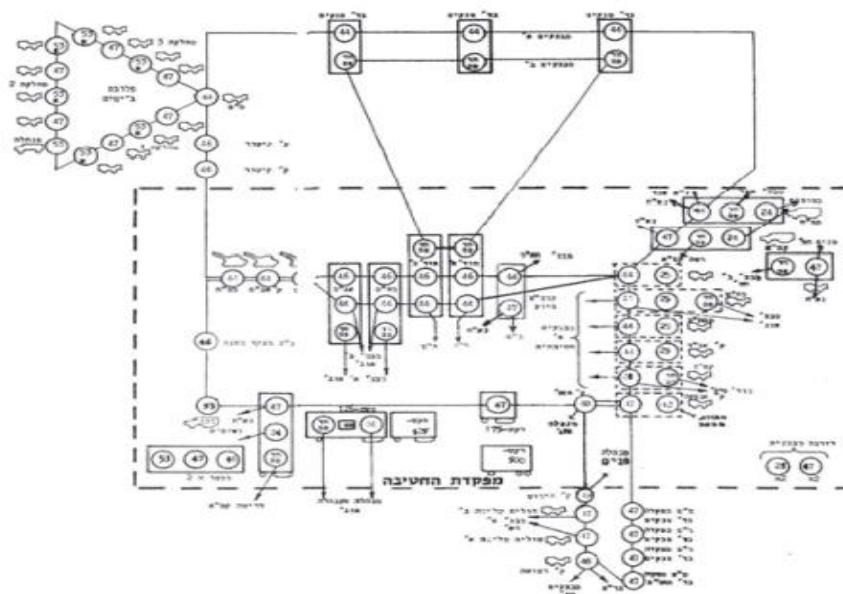
"למרות הספקות וחרף חוסר הוודאות ששררה בפיקוד לפני המלחמה, הייתה הוראה של מקש"פ⁴⁷ דרום – סא"ל (לימים תא"ל בתפקיד קשר"ר) צבי אמיד להוציא את הציוד מאחסון ולבדוק אותו טכנית ותפעולית לקראת מלחמה אפשרית. לפעילות זו של הצוות הסדיר היו שותפים כל הפלוגות והמחלקות הטכניות ובסיס ציוד הקשר הפיקודי (הכ"צ"פ) בראשותו של סרן נסים כהן והטכנאי הראשי גבי. כן נבדקו המערכות המרחביות בתחנות הקצה ובממסרים (הר קרן, יעלק, מיתלה סנטה קתרינה, אום חשיבה ועוד...) "

⁴⁷ מקש"פ – מפקד תקשוב פיקודי

תא"ל שלמה ענבר (הקשר"ר באותה עת) ליוסף ברנע (ראש ענף בו"ב⁴⁸) ביום ראשון, 30 בספטמבר 1973 –

בפרק זה מוצגים מכשירי הקשר ומרשמי רדיו מאותה התקופה.

מרשם רדיו חטיבת שריון
מקור: פנקס כיס לקצין קשר, מקשר"ר/תורת חי"ק, ינואר 1972, עמ' 74-75

32

רדיו בתחום התג"ם

- מכשירי PRC/VRC שימשו את הכוחות הלוחמים מדרג הפלוגה ועד לדרג החטיבה.
- ציוד ה-PRC/VRC פעל עם שני סוגי משקטים (Squelch) ומשקט "ישן" שזיהה גל נושא בתדר השידור, כמו בציוד שקדם לו, ומשקט "חדש" שצירף לשידור 150 הרץ (בעת המלחמה היה שימוש במשקט ישן בלבד).
- תכונה חשובה של ציוד ה-VRC הייתה מישק Mode-X, אשר אפשר לחבר ציוד הצפנה חיצוני.

מקמ"ש אוטומטי מח-246
מקור: אוסף העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

מקמ"ש 'אוטומטי' מח-246

- תפעולו נעשה בעיקר ממערכת קשר הפנים ברק"ם.
- חלק ממשפחת וי.אר.סי – משפחת מכשירי קשר תג"ם מוסע לרכב ולרק"ם, לכל הדרגים.
- ניתן היה לייצב מראש לחצנים ל-10 ערוצים, כדי לאפשר מעבר מהיר בין הערוצים – בלחיצה על לחצנים במילואה או מקופסת פיקוד מרוחקת
- תחום התדרים: 30.00 עד 79.95 מה"ץ; את"ד (אפנון תדר); 920 ערוצים ברוחב 50 קה"ץ.
- הספק שידור 35 עד 40 וואט.
- טווח: כ-40 ק"מ, תלוי בתוואי הקרקע ובתכסית.

מקמ"ש ידני מח-524
מקור: אוסף העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

מקמ"ש ידני מח-524

- חלק ממשפחת וי.אר.סי – משפחת מכשירי קשר תג"ם מוסע לרכב ולרק"ם, לכל הדרגים.
- תחום התדרים: 30.00 עד 79.95 מה"ץ.
- את"ד (אפנון תדר)
- הספק שידור 35 עד 40 וואט.
- טווח: כ-40 ק"מ, תלוי בתוואי הקרקע ובתכסית.

מקלט עזר מח-442 על מקבע מט-1898
מקור: אוסף העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

מקמ"ש תג"ש נישא PRC מק-25
מקור: אוסף העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

מקלט עזר מח' 442

מקמ"ש 25

- חלק ממשפחת וי.אר.סי – משפחת מכשירי קשר תג"ש מוסע לרכב ולרק"ם, לכל הדרגים.
- תחום התדרים: 30.00 עד 79.95 מה"ץ
- את"ד (אפנון תדר).

- מקמ"ש נישא בשימוש בדרג הלוחם.
- תחום התדרים: 30.00 עד 79.95 מה"ץ
- הספק שידור: 1.5 עד 2 וואט.
- את"ד (אפנון תדר).
- משקל- 10 ק"ג.
- טווח: עד כ- 8 ק"מ.

מכשיר קשר לרכב מק-53
מקור: אוסף העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

מק-1000
מקור: אוסף העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

מקמ"ש 53

מק-1000

מתקון מק-25 ברכב, עם ספק כוח ומגבר שמע.

- מכשיר הצפנה שפעל עם מפתח חד פעמי.
- המשדר האוטומטי שימש למפתח הצופן, וההודעה שודרה שהיה מחובר למכשיר.
- תוצרת אי.אי.אל, ישראל.

מ"ק 12- מח' 246 + מקלט עזר
מ"ק 44- מח' 246 + 2 מקלטי עזר

קש"פ

- מערכת קשר פנים ברק"ם אשר אפשרה תקשורת בתוך הכלי למרות רעשי הלחימה.
- בנוסף, מאפשרת שליטה באמצעי קשר החוץ (VRC).
- קובעי השריון הוחלפו בקובעים חדשים, עם אבזרי שמע משופרים. קשר הפנים היה איכותי בהשוואה לקשר הפנים בעולם ה GRC.

מגבר קשר פנים לרק"ם, מח-1780
מקור: אוסף העמותה להנצחת חילי חיל הקשר והתקשוב

מגבר קש"פ לנגמ"ש פיקוד, מח-1781
מקור: אוסף העמותה להנצחת חילי חיל הקשר והתקשוב

מח'-1780

- מרכזייה למערכת קשר פנים ברק"מ עם מכשירי תג"ם ממשפחת וי.אר.סי.

מח' - 1781

- מרכזייה למערכת קשר פנים ברק"ם פיקוד עם מכשירי תג"ם ממשפחת וי.אר.סי.
- מותקן בנוסף למח-1780.

ק"פ 2742

קופסה לברירת ערוצים מרחוק.

קפ-2742

ק"פ 2298

קופסת קשר פנים לאיש צוות ברק"מ.

קפ-2298

מח-203

קפ-2297

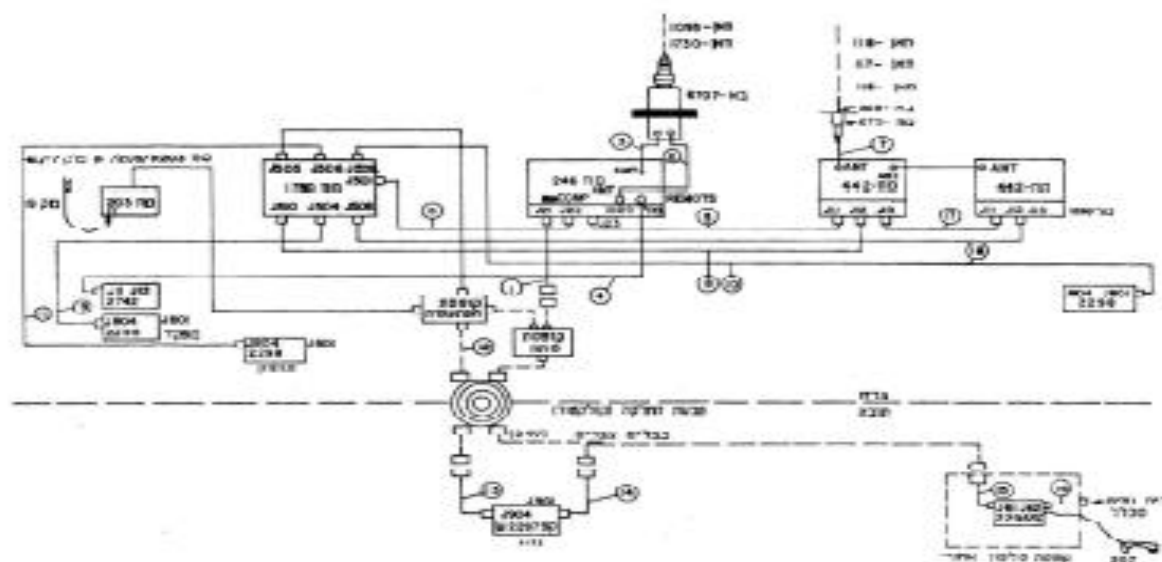
מרכיבי מערכת קשר פנים לרק"ם
מקור: אוסף העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב

מח' 203

מגבר חירום למערכות קש"פ.

ק"פ 2297

קופסת קשר פנים לנהג ברק"מ.

מערכת קשר בטנק, מלחמת יום הכיפורים
מקור: מקשר"ר, סא"ל חנן ש., הקשר בשריון, יוני 1979, עמ' 260

רדיו בתחום הת"ג

- שומש כרשת חלופית והגעה לטווחים ארוכים.
- מק-74 ו-106 יוצרו בישראל בידי תדיראן ופעלו במורס ובדיבור חד"פס – SSB.

מק"ש חד"פס נישא מק-74
מקור: אוסף העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

מק"ש חד"פס מק-106 (מק"ש מז-834 ומעליו מגבר הספק ומתאם אנטנה מז-3349)
מקור: אוסף העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

מק' 74

- מקמ"ש חד פס נישא לדרג הלוחם.
- פעל בתחום התדרים 2 עד 18 מה"ץ.
- פעל בהספק של 15 וואט.
- משקלו 13 או 16 קילוגרם (בהתאם לסוג הסוללה).

מק' 106

- מקמ"ש חד פס נייד.
- פעל בתחום התדרים 2 עד 30 מה"ץ.
- פעל בהספק של 400 ווט והתאפיין בצריכת זרם גבוהה (45 אמפר).

רדיו בתחום התא"ג

- ציוד התא"ג שימש לקשר קרקע-אוויר.

חשוני קשר קרקע-אוויר תחנת חק-740
מקור: אוסף העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב

מח-6241, המקמ"ש בערכת סק-660
מקור: אוסף העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב

מק' 660

- שימש כמקמ"ש נייד.
- המכשיר פעל בתחום התדרים 225.000 עד 399.900 מה"ץ.
- פעל באת"ן (AM).

מק' 660

- שימש כמקמ"ש נייד לדרג הלוחם.
- המכשיר פעל בתחום התדרים 225.000 עד 399.900 מה"ץ.
- פעל באת"ן (AM).

קשר קווי

- השנים לאחר מלחמת ששת הימים התאפיינו בהשקעות מהותיות בקשר קווי, להנחת כבלים תת-קרקעיים וגיבוי של מערכות רדיו-טלפון נייחות, להבטחת תקשורת אמינה לשטחים הנרחבים החדשים בשליטת ישראל.
- משרד התקשורת פרס כבלים תת-קרקעיים עבור צה"ל בסיני, ברמת הגולן ובבקעת הירדן.

מחרשת כבלים, ששימשה את משרד הדואר במרחבי סיני
מקור: אוסף העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

הטמנת כבל קואקסיאלי בסיני
באמצעות מחרשת כבלים
מקור: אוסף העמותה להנצחת
חיל הקשר והתקשוב

מפזר כבל שדה ח-10

- כבל שדה מגולגל במעטה בד, נישא על גב חייל באמצעות מנשא חי"ר.
- במעטה 800 מטר כבל שדה ח-10. משקל: 11.8 ק"ג.
- כבל שדה ח-10 הוא כבל דו-גידי שזור. בכל גיד ליבת פוליאתילן, ארבעה תילי נחושת ושלושה תילי פלדה, במעטה ניילון.
- בשימוש צה"ל במלחמת סיני (1956), מלחמת ששת הימים (1967), מלחמת יום הכיפורים (1973), מלחמת שלום הגליל (1982) ובמלחמת לבנון השנייה (2006).

מאז ועד היום

כיום עדיין ישנו שימוש ב ח - 10, בעיקר בסוללות תותחנים. שימוש זה בא על מנת לשפר את טיב הקשר ובנוסף משמש כאמצעי נל"א. באמצעות קשר קווי, לא ניתן לפרוץ או לגרום להפרעות בקשר. תפעול עיקרון זה בא לידי ביטוי בשתי דרכים מרכזיות:

מעגל 1:

בין המפי"ק למנ"ע- תקשורת

מעגל 2:

בין תומ"תים למפי"ק (לא תמיד פורסים בשל הקרבה של הכלים והחשש להזדהות בידי האויב).

תמונות

מח"ט 188, אל"ם איציק בן שוהם ז"ל, לימינו הקמ"ן משה צוריק. עומד ואוחז במע"ד ק.האג"ם, רס"ן יובל מושי (מתוך אתר העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב)

חפ"ק אוגדה 36 מגננה ברמת הגולן 9 במרכז: מפקד האוגדה תא"ל (לימים רב-אלוף) רפאל (רפול) איתן, משמאל, מדבר בקשר: רס"ן (לימים תא"ל) מנחם מיארה, סגן קצין הקשר האוגדתי. (מתוך אתר העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב)

צל"ש הרמטכ"ל – רס"ן חנן שוורץ

לאות ולעדות כי רס"ן חנן שוורץ מ"א 962278 מילא את תפקידו במלחמת יום הכיפורים.

תיאור המעשה

במלחמת יום הכיפורים שירת רס"ן חנן שוורץ בתפקיד קצין קשר חטיבתי. עם פרוץ המלחמה השתתף בקרבות הגזרה הדרומית של רמת הגולן. באזור נפח הכווין את כוחותינו העולים לרמת הגולן. יחד עם קציני מטוה נוספים של יחידתו נרתם לארגן כוחות חדשים של צוותי טנקים ושליחתם במהירות לשדה הקרב. בלחימה הצטרף ליחידה אחרת ונטל חלק בקרבות המגננה והמתקפה ברמת הגולן. בתום הקרבות שב ליחידתו הראשונה ועסק בארגונה. במעשיו אלה הראה רס"ן חנן שוורץ יוזמה, תושייה ודבקות במשימה. על מעשה זה הוענק לו **צל"ש הרמטכ"ל** לפי חוק העיטורים בצבא ההגנה לישראל.

רא"ל מרדכי גור
ראש המטה הכללי
תשרי תשל"ו,
ספטמבר 1975

מקורות

<https://naamoush.wordpress.com/2022/12/10/%d7%94%d7%a8%d7%92%d7%a9%d7%aa%d7%99-%d7%a9%d7%90%d7%a0%d7%99-%d7%91%d7%a1%d7%a8%d7%98-%d7%a2%d7%9d-%d7%90%d7%9c%d7%95%d7%94%d7%99%d7%9d/> "כתבה על סיפורו של יוסי גבריאלי - "נעמוש"

<https://barak-188.com/%d7%9e%d7%9c%d7%97%d7%9e%d7%aa-%d7%99%d7%95%d7%9d-%d7%94%d7%9b%d7%99%d7%a4%d7%95%d7%a8%d7%99%d7%9d/> עמותת ברק- כתבה על חטיבה 188 במלחמת יום הכיפורים

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%97%D7%98%D7%99%D7%91%D7%94_188_%D7%91%D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%AA_%D7%99%D7%95%D7%9D_%D7%94%D7%9B%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%9D ויקיפדיה- מידע על חטיבה 188 במלחמת יום הכיפורים

<https://www.mako.co.il/pzm-magazine/Article-5ee9b1ef3280571026.htm> מאקו- כתבה על שחזור תמונות ממלחמת יום הכיפורים

https://amutakesher.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Signal_Corps_Yom_Kippur_War_Heb_1_03.pdf על מלחמת יום הכיפורים "מצגת מתוך אתר המרמ"ק"

<https://www.amutakesher.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/70years.pdf> "70 שנות קשר חיל הקשר והתקשוב"

<https://museumkeshet.org.il/#searchform> מוזיאון וירטואלי של עמותת חיל הקשר והתקשוב

<https://www.amutakesher.org.il/> אתר העמותה להנצחת חיל הקשר והתקשוב

https://amutakesher.org.il/hundred-years/Part_A.pdf "100 שנות קשר – אנשים תרומתם ופועלם"

- ראיון עם חנן שי
- ראיון עם אבנר עומרי
- ראיון עם יוסי גבריאלי
- ראיון עם ישראל פרמון
- מאמרו של חנן שי על חטיבה 188 במלחמה
- ראיון עם שמוליק יכין